

Ďalšie možnosti financovania environmentálnych projektov zo zahraničných zdrojov

Finančný mechanizmus EHP/Nórsky finančný mechanizmus (FM EHP/NFM)

Súčasne so vstupom do Európskej únie sa Slovenská republika stala členom Európskeho hospodárskeho priestoru (European Economic Area, skr. EEA), do ktorého patria aj krajiny Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO). Na základe dohody medzi EÚ a krajinami EZVO poskytli Nórske kráľovstvo, Island a Lichtenštajnsko v období od 1. mája 2004 do 30. apríla 2009 Slovenskej republike finančnú pomoc v celkovej výške 67 mil. eur, pričom príspevok Nórska tvorí približne 97 % z celkového objemu disponibilných finančných zdrojov. Cieľom tejto pomoci je prispieť k zmierneniu hospodárskych a sociálnych rozdielov v Európskom hospodárskom priestore prostredníctvom grantov na investičné a rozvojové projekty v týchto prioritných oblastiach:

- Ochrana životného prostredia (skvalitnenie a rozvíjanie infraštruktúry pre ochranu vôd a vodné hospodárstvo, zlepšenie kvality ovzdušia a zníženie skleníkových plynov na Slovensku, skvalitnenie odpadového hospodárstva na samosprávnej úrovni, zníženie starých environmentálnych záťaží životného prostredia a bezpečné nakladanie s nimi, zníženie straty biodiverzity a zachovanie prirodzených biotopov);
- Podpora trvalo udržateľného rozvoja;
- Zachovanie európskeho kultúrneho dedičstva;
- Rozvoj ľudských zdrojov;
- Zdravie a starostlivosť o deti;
- Výskum;
- Zavedenie schengenského acquis, posilnenie súdnictva;
- Regionálna politika a cezhraničné aktivity;
- Technická pomoc súvisiaca s implementáciou acquis communautaire.

Národným kontaktným bodom pre implementáciu FM EHP a NFM v SR sa stal Úrad vlády SR, pričom zodpovednosť za celkovú administratívnu koordináciu a použitie prostriedkov bola zverená odboru riadenia a implementácie Finančného mechanizmu EHP a Nórskeho finančného mechanizmu. Platobným orgánom pre tieto finančné mechanizmy je Ministerstvo financií SR. Za riadenie FM EHP zodpovedá výbor pre Finančný mechanizmus EHP. Za riadenie NFM zodpovedá Ministerstvo zahraničných vecí Nórskeho kráľovstva. Tieto inštitúcie zároveň rozhodujú o poskytnutí finančných prostriedkov konečným prijímateľom v prípade individuálnych projektov a v prípade blokových grantov schvaľujú sprostredkovateľov pre blokový grant. Úrad pre finančný mechanizmus (ÚFM) so sídlom v Bruseli zodpovedá za každodennú realizáciu FM EHP a NFM a slúži ako kontaktný bod pre prijímateľské štáty. Čerpanie prostriedkov z finančných mechanizmov sa na Slovensku realizuje týmito formami pomoci:

- **Individuálny projekt** – ekonomicky nedeliteľný súbor prác s jasne identifikovaným cieľom. Môže obsahovať jeden alebo viac podprojektov. Minimálna výška príspevku zo zdrojov finančných mechanizmov je 250 tis. eur.
- **Blokové granty** – fondy vytvorené s jasne definovaným účelom, z ktorých je možné poskytnúť finančnú pomoc jednotlivcom, organizáciám alebo inštitúciám. Blokované granty sú zamerané na pomoc pri implemen-

tácii projektov, v ktorých je konečný užívateľ príliš malý na to, aby jeho projekt bol z hľadiska efektívnosti nákladov administrovaný na individuálnej báze.

Prehľad uskutočnených výziev

V rámci FM EHP a NFM vyhlásil Úrad vlády SR celkovo 7 výziev:

- Výzva na sprostredkovateľov blokových grantov – Trvalo udržateľný rozvoj (január 2005)
- Výzva na sprostredkovateľov blokových grantov – Výskum (január 2005)
- Výzva na sprostredkovateľov blokových grantov – Fond na podporu spolupráce medzi školami/štipendiá (január 2005)
- Výzva na individuálne projekty pre žiadateľov z verejného a tretieho sektora (december 2005)
- Výzva na prípravu individuálnych projektov pre verejný sektor a mimovládne organizácie z Fondu počiatočného kapitálu (júl 2007)
- Výzva na individuálne projekty pre žiadateľov zo súkromného sektora (november 2007)
- Druhá výzva na individuálne projekty pre žiadateľov z verejného a tretieho sektora (máj 2008)

Ďalšie výzvy vyhlásili sprostredkovatelia v rámci jednotlivých fondov a blokových grantov. Nadácia Ekopolis, ktorá je sprostredkovateľom blokového grantu Podpory environmentálnych mimovládnych organizácií pre udržateľný rozvoj, vyhlásila tri výzvy. Nadácia otvorenej spoločnosti ako sprostredkovateľ blokového grantu Podpory ochrany ľudských práv vyhlásila a uzavrela dve výzvy. Sprostredkovateľ blokového grantu zameraného na podporu sociálnej inklúzie, ktorým je Nadácia SOCIA, vyhlásila a uzatvorila dve výzvy, rovnako ako SAIA, n. o. – sprostredkovateľ štipendijného fondu podporujúceho štúdium a medzinárodnú spoluprácu s Nórskom, Islandom a Lichtenštajnskom. Sprostredkovateľ blokového grantu pre výskum Slovenská akadémia vied vyhlásila a uzatvorila jedinou výzvu na predkladanie žiadostí. Úrad vlády SR sa stal sprostredkovateľom Fondu počiatočného kapitálu, v rámci ktorého vyhlásil a uzatvoril prvú a jedinou výzvu, ktorej cieľom bolo podporiť prípravu individuálnych projektov z FM EHP

a NFM. Nadácia na podporu občianskych aktivít, ktorá je sprostredkovateľom blokového grantu na podporu spolupráce s Ukrajinou, uzatvorila tri výzvy. Slovenská inovatívna a energetická agentúra ako sprostredkovateľ blokového grantu na modernizáciu verejného osvetlenia taktiež uzatvorila jedinou výzvu v auguste 2008.

V súčasnosti už bolo ukončené prijímanie žiadostí o poskytnutie nenávratných finančných príspevkov. Slovensko dokázalo uzavrieť zmluvy na viac ako 100 individuálnych projektov, z toho je 7 blokových grantov a 93 individuálnych projektov. Týmto zmluvami bolo kontrahovaných viac ako 99 % z celkovej čistej alokácie, ktorá predstavovala približne 65 miliónov eur. Projekty žiadateľov z verejného a tretieho sektora sú spolufinancované do výšky 15 % zo štátneho rozpočtu SR, čo predstavuje významný príspevok Slovenska k celkovému objemu zdrojov týchto finančných mechanizmov. Finančné prostriedky je potrebné vyčerpať do 30. apríla 2011.

Blokový grant pre oblasť trvalo udržateľného rozvoja

V rámci FM EHP/NFM Nadácia Ekopolis realizuje Blokový grant na podporu environmentálnych mimovládnych organizácií v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. O nenávratný finančný príspevok môžu žiadať výlučne registrované neziskové mimovládne organizácie aktívne v oblasti ochrany životného prostredia, obnoviteľných zdrojov a efektívneho využívania energie, potravinovej bezpečnosti a environmentálneho vzdelávania.

Posledná – v poradí tretia výzva tohto blokového grantu bola vyhlásená sprostredkovateľom blokového grantu Nadáciou Ekopolis v termíne 19. 11. 2008 – 19. 2. 2009. Nadácia Ekopolis v programe podporila v troch výzvach spolu 34 projektov celkovou sumou takmer 2,38 milióna eur. Najviac projektov (19) je realizovaných v oblasti podpory Ochrany životného prostredia. V oblasti podpory Trvalo udržateľná energetika, Potravinová bezpečnosť a Environmentálna výchova nadácia podporila zhodne po 5 projektov. Mimovládne organizácie realizujú projekty v období od mája 2008 do decembra 2010, najdlhšie však 24 mesiacov. Všetky projekty budú ukončené až v priebehu roka 2010 (pozri prílohu, s. 10 – 12).

Budúcnosť FM EHP a NFM

Európska komisia v súčasnosti rokuje s prispievateľskými krajinami o novom programovom období FM EHP a Nórskeho finančného mechanizmu, ale momentálne nie sú ešte uzavreté medzinárodné dohody, ktoré by vytvorili právny rámec pre tieto mechanizmy aj na obdobie rokov 2009 – 2014.

Národný kontaktný bod: Úrad vlády SR, sekcia riadenia a implementácie zahraničnej finančnej pomoci, odbor riadenia a implementácie FM EHP a NFM, Námestie slobody 1, 813 70 Bratislava, Tel. +4212 5729 5516, Fax. +4212 5443 0056, e-mail: eeagrants@vlada.gov.sk, www.eeagrants.sk

Švajčiarsky finančný mechanizmus

Hoci Švajčiarska konfederácia nie je členským štátom EÚ, jej členstvo v Európskom hospodárskom priestore jej umožňuje prístup na jednotný bezbarierový vnútorný trh EÚ. Z tohto dôvodu vyplýva Švajčiarskej konfederácii

záväzok vyjadriť formou peňažného príspevku podporu voči EÚ, osobitne jej novým členským štátom. Tento príspevok je poskytovaný pod názvom Švajčiarsky finančný mechanizmus (ŠFM), vytvárajúc nové možnosti finančnej podpory vo forme nenávratných grantov pre dvanásť členských krajín, ktoré k EÚ pristúpili v máji 2004 a v januári 2007. Finančný príspevok predstavuje kompenzáciu za výhody, ktoré Švajčiarsko získava prístupom na trh rozšírenej Európskej únie. Švajčiarska konfederácia sa tak zaväzuje poskytnúť na obdobie piatich rokov finančné zdroje vo výške 1,257 miliardy švaj-

hliadať na prínos projektu z hľadiska redukcie ekonomických a sociálnych disparít v rámci SR.

Národný kontaktný bod – národným kontaktným bodom v SR pre ŠFM je Úrad vlády SR, odbor riadenia a implementácie Švajčiarskeho finančného mechanizmu. Národný kontaktný bod zodpovedá za celkovú koordináciu implementácie ŠFM v SR. Plní funkciu kontaktného bodu medzi príjemcami pomoci a Švajčiarskou konfederáciou ako subjektom oprávneným rozhodovať o schválení projektov a ich financovaní. Do zodpovednosti národného kontaktného bodu patrí tiež vyhlasovanie výziev na predkladanie projektov, ich posudzovanie, odporúčanie projektov na schválenie a kontrola realizácie projektov.

Prioritné oblasti – hlavným cieľom aktivít podporovaných zo ŠFM je zníženie ekonomických a sociálnych disparít v rámci územia EÚ a zabezpečenie zásady trvalo udržateľného rozvoja týchto prioritných oblastí: **Bezpečnosť, stabilita a podpora reforiem, Životné prostredie a infraštruktúra, Súkromný sektor, Ľudský a sociálny rozvoj a Osobitné alokácie.**

Každá prioritná oblasť bola v zmysle materiálu „Návrh na uzavretie Rámcovej dohody medzi Švajčiarskou federálnou radou a vládou Slovenskej republiky o implementácii programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce na zníženie hospodárskych a sociálnych rozdielov v rámci rozšírenej Európskej únie“, schválenom uznesením vlády SR č. 960 zo 7. novembra 2007, rozšírená špecifikovaním relevantných podoblastí, pre ktoré sa bude príspevok zo ŠFM vzťahovať.

V prioritnej oblasti 2. Životné prostredie a infraštruktúra ide o tieto podoblasti: Obnova a modernizácia základnej infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia a Ochrana prírody. Osobitné alokácie – blokový grant pre mimovládne organizácie a financovanie partnerstiev vo výške indikatívne 3 435 533 eur, s cieľom podporovať prispievanie občianskej spoločnosti k hospodárskej a sociálnej súdržnosti, ktoré predstavujú dôležitý faktor rozvoja a participácie. K typom oprávnených projektov budú patriť blokové granty pre občiansku spoločnosť/mimovládne organizácie, prispievajúce najmä k poskytovaniu sociálnych služieb, ako aj environmentálnym otázkam (pozri prílohu, s. 12).

Výzvy na predkladanie projektov

Národný kontaktný bod – Úrad vlády SR 26. 10. 2009 vyhlásil Výzvu na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok v rámci **oblasti zamerania Obnova a modernizácia základnej infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia** (kód výzvy 2009-02) s termínom jej uzatvorenia 26. 2. 2010. Ministerstvo životného prostredia SR spolupracovalo s národným kontaktným bodom na príprave tejto výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok a 23. 11. 2009 sa jeho zástupcovia zúčastnili informačného seminára k tejto výzve pre Bratislavu a západné Slovensko.

Predmetom výzvy je výber a podpora projektov z

oblasti inžinierskych stavieb (stavby a zmeny stavieb podmienené vydaním stavebného povolenia) – systémov odvádzania a čistenia odpadových vôd. Účelom výzvy je zlepšenie služieb komunálnej infraštruktúry podporou implementácie projektov zameraných na udržateľné nakladanie s odpadovými vodami.

V rámci prioritnej oblasti Životné prostredie a infraštruktúra pre oblasť zamerania Obnova a modernizácia základnej infraštruktúry a skvalitnenie životného prostredia budú zo ŠFM podporené iba tie projekty, ktorých cieľom je realizácia aktivít podporujúcich „trvalo udržateľné hospodárstvo odpadových vôd“.

Oprávnenými žiadateľmi o nenávratný finančný príspevok (NFP) sú obce, združenia obcí v zmysle zákona č. 369/1990 o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, vlastníci alebo prevádzkovatelia verejnej kanalizácie v zmysle zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. a zákona č. 394/2009 Z. z. so sídlom na území SR.

Navrhovaná oblasť podpory zo ŠFM je komplementárnou k fondom EÚ a prioritne sa zameriava na výstavbu nových, respektíve zmenu existujúcich systémov verejnej kanalizácie v súlade s požiadavkami príslušnej národnej legislatívy. V súčasnosti prebieha hodnotenie žiadostí.

Národný kontaktný bod – Úrad vlády SR 15. 12. 2009 vyzval formou priameho zadania Štátnu ochranu prírody SR a Národné lesnícke centrum na predloženie žiadosti o NFP v rámci **oblasti zamerania Ochrana prírody** s termínom ich predloženia do 29. 1. 2010. V súčasnosti prebieha hodnotenie predložených žiadostí, a preto zatiaľ nie sú dostupné výsledky.

Úrad vlády SR ako Národný kontaktný bod pre ŠFM vyhlásil 16. 2. 2010 otvorenú Výzvu na zabezpečenie činnosti **Sprostredkovateľa blokového grantu pre MVO a financovanie partnerstiev**. Konečný termín na predkladanie žiadostí o NFP je stanovený na 16. apríla 2010. Výzva je vyhlásená v rámci osobitných alokácií pre blokový grant a twinningový blokový grant. Predmetom výzvy je výber sprostredkovateľa a definovanie nastavenia blokového grantu pre MVO a financovanie partnerstiev. Cieľom výzvy je prostredníctvom malých projektov podporovať prispievanie občianskej spoločnosti k hospodárskej a sociálnej súdržnosti,

čiarových frankov, čo je približne 616 mil. euro. Podľa distribučného kľúča je pre SR alokovaný objem finančných prostriedkov vo výške 66 866 000 švajčiarskych frankov, teda približne 41 mil. eur.

V Berne 20. 12. 2007 došlo k podpisu Rámcovej dohody medzi Švajčiarskou federálnou radou a vládou Slovenskej republiky o implementácii programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce na zníženie hospodárskych a sociálnych rozdielov v rámci rozšírenej Európskej únie. Dohodu podpísala prezidentka Švajčiarskej konfederácie Micheline Calmy-Ray a ministerka národného hospodárstva Švajčiarskej konfederácie Doris Leuthard za švajčiarsku stranu a podpredseda vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny Dušan Čaplovič za slovenskú stranu.

Formy pomoci – jednotlivé formy pomoci sú stanovené Švajčiarskou spolkovou radou a budú zrealizované predpísanou formou čerpania prostriedkov zo ŠFM. Projektové návrhy sa majú realizovať ako: individuálne projekty, blokové granty, štipendijný fond a technická asistencia.

Subjekty oprávnené predkladať projekty – žiadosti o poskytnutie nenávratného príspevku zo ŠFM môžu predkladať oprávnené orgány verejného a súkromného sektora, ako aj mimovládne a neziskové organizácie s právnu subjektivitou, fungujúce vo verejnom záujme. Ďalej národné, regionálne a miestne orgány, vzdelávacie a výskumné inštitúcie a verejno-súkromné partnerstvá.

Územná oprávnenosť – na predkladanie žiadostí o získanie finančného príspevku budú oprávnené subjekty z celého územia Slovenska, uprednostnené však budú ekonomicky a sociálne znevýhodnené a najzaostalejšie regióny SR, teda Košický samosprávny kraj a Prešovský samosprávny kraj. Pri posudzovaní žiadostí sa bude pri-

ktorá predstavuje dôležitý faktor rozvoja a participácie a prostredníctvom spoločných projektov podporiť a/alebo zlepšiť partnerstvá medzi inštitúciami, samosprávami a regiónmi Slovenskej republiky a Švajčiarskej konfederácie na národnej úrovni.

Podpora z Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce bude poskytnutá na:

- Malé projekty implementované mimovládny neziskovými organizáciami prispievajúce k poskytovaniu sociálnych služieb, rovnako ako aj k riešeniu environmentálnych otázok;
- Spoločné projekty medzi slovenskými a švajčiarskymi organizáciami;

c) zabezpečenie činnosti Sprostredkovateľa, ktorá spočíva v príprave návrhu výzvy, resp. výziev na predkladanie malých a spoločných projektov, v zabezpečení zberu, overenia a hodnotenia predložených návrhov na malé a spoločné projekty, podpis zmlúv s úspešnými žiadateľmi, overovanie a monitorovanie implementácie malých a spoločných projektov. Jednotlivé výzvy sú priebežne zverejňované na www.sfm.vlada.gov.sk.

Národný kontaktný bod: Úrad vlády SR, sekcia riadenia a implementácie zahraničnej finančnej pomoci, odbor riadenia a implementácie Švajčiarskeho finančného mechanizmu, Námestie slobody 1, 813 70 Bratislava, Tel. +4212 5729 5517, Fax. +4212 5729 5568, e-mail: sfm@vlada.gov.sk, www.sfm.vlada.gov.sk

Globálny environmentálny fond

Iniciatíva Global Environment Facility (Globálny environmentálny fond/GEF) bola založená v roku 1991 ako pilotný program pod Medzinárodnou bankou pre obnovu a rozvoj. Cieľom iniciatívy GEF je pomáhať rozvojovým krajinám a krajinám s prechodnou ekonomikou financovať projekty zamerané na celosvetovú ochranu životného prostredia. Do roku 2006 bola pomoc GEF zameraná na projekty v oblasti trvalého využitia a ochrany biodiverzity, trvalé obhospodarovanie pôdy, zmiernenie dopadov klimatických zmien, spoločný manažment povodí riek a medzinárodných vôd, manažment perzistentných organických látok.

Od roku 1991 poskytol GEF celkovo 7,6 miliardy USD na cca 2 000 projektov vo viac ako 165 krajinách sveta. Projekty GEF sú riadené implementačnými agentúrami. Pre strednú a východnú Európu je to UNDP s kanceláriou v Bratislave, UNEP s kanceláriou v Nairobi a World Bank – Svetová banka.

Slovensko sa v iniciatíve GEF zúčastňuje od roku 1994, pričom doteraz bolo schválených 12 projektov (s celkovou dotáciou 24,42 milióna USD, pozri

prílohu na s. 13). Gestorom koordinácie programu GEF na Slovensku je MŽP SR, sekcia environmentálnych programov a projektov. V období od 1. 7. 2006 do 30. 6. 2010 začalo pre GEF nové programové obdobie (GEF 4), v ktorom sa prioritné oblasti zužujú na klimatické zmeny a biodiverzitu.

V oblasti **Biodiverzita** bola SR zaradená do skupiny 93 krajín, s priemernou alokáciou na krajinu do výšky maximálne 3,5 mil. USD do roku 2010. V tejto oblasti Slovensko realizuje jeden projekt *Integrácia princípov a praktík ekologického manažmentu do krajinného a vohodohospodárskeho manažmentu na Východoslovenskej nížine*. Hlavným cieľom tohto projektu je demonštrovať, ako zaviesť do praxe ekologické funkcie a služby tak, aby zvyšovali ekonomický úžitok poľnohospodárov, a pritom mali za následok zlepšenie kvality vôd a biodiverzity prostredníctvom budovania verejno-súkromných partnerstiev. Viac informácií o projekte je možné nájsť aj na stránke www.laborecuh.sk.

V oblasti **Klimatické zmeny** bola SR pridelená individuálna alokácia v celkovom objeme 5,7 mil. USD do roku 2010, pričom v realizácii sú 2 projekty: *Trvalo udržateľná doprava v meste Bratislava, Program malých grantov*. Cieľom prvého projektu je zníženie emisií skleníkových

plynov prostredníctvom podpory menej znečisťujúcich spôsoby dopravy a obmedzenia súkromnej motorovej dopravy podporou motorovej dopravy, podporou mestského plánovania a integrovanou verejnou dopravou. Do projektu sú zapojené subjekty: Mesto Bratislava, MŽP SR, Mestská časť Petržalka, SHMÚ, Bratislavská integrovaná doprava, s. r. o. a mimovládna organizácia BiCyBa, pričom podporné stanovisko vyjadrilo aj Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR.

Cieľom druhého projektu je zlepšenie technickej kapacity miestnych komunít pre implementáciu opatrení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie, ako aj zlepšenie kvality života komunít vo vidieckych oblastiach, čím by mal byť zabezpečený pokles emisií skleníkových plynov. Výzva na predkladanie projektových zámerov bola vyhlásená 31. 1. 2010, pričom viac informácií o projekte, ako aj o aktuálnej výzve môžete nájsť aj na stránke: <http://sgp.undp.sk/sk/>.

Vzhľadom na vstup Slovenska do EÚ, Slovensko v ďalšom programovom období už nebude prijímateľom tejto pomoci. Viac informácií o programe GEF môžete nájsť aj na stránke www.thegef.org.

Mgr. Tatiana Bednáriková, Ing. Peter Jány
odbor programov Ministerstva životného prostredia SR

enviro*i*fórum 2010

Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica
a
Technická univerzita Zvolen
organizujú pod záštitou
Ministerstva životného prostredia SR

6. ročník konferencie Enviro-i-Fórum

Odborné fórum o environmentálnej informatike
<http://enviroiforum.sazp.sk/>

8. - 9. jún 2010
Zvolen, Technická univerzita